

3.5.3.2 V okviru pobude JEREMIE (Skupni evropski viri za mikro do srednje velika podjetja) lahko nacionalni in regionalni organi dodelijo sredstva iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) v obliki prilagojenih tržno usmerjenih finančnih instrumentov, kot so lastniški kapital, tvegani kapital, garancije ali posojila. Pobuda JEREMIE je bila oblikovana tako, da zagotovi optimalno uporabo financiranja ESRR s spodbujanjem dodatnih sredstev, njeno izvajanje pa omogoča prožnejši regulativni okvir. Leta 2007 naj bi povečanje kapitala EIS dopolnilo sredstva programa za konkurenčnost in inovativnost ter pobude JEREMIE. Ocenjujejo, da bo do leta 2013 več kot milijon malih in srednje velikih podjetij deležnih podpore finančnih instrumentov EIS.

3.5.3.3 Zaradi velikega učinka finančnega vzvoda (1 EUR iz proračuna Skupnosti za mala in srednje velika podjetja pomeni do 50 EUR s pomočjo garancij) in močne vloge katalizatorja v

odnosu do finančne skupnosti (zlasti pri skladih s tveganim kapitalom) je treba finančne instrumente Skupnosti obravnavati kot primer najboljše prakse v okviru lizbonske strategije. Za zagotovitev večje uporabe tehnoloških aplikacij iz programa za konkurenčnost in inovativnost se je treba usmeriti na univerze ter mala in srednje velika podjetja, s posebnim poudarkom na financiranju projektov, oglaševanju za uspešnejše iskanje intelektualnega kapitala, na odobritvah in izdajanju odobritev, sporazumih o sodelovanju ter iz tega izhajajočih koristih. Zagotoviti je treba tudi uspešno izvajanje s pomočjo pobude JEREMIE, na podoben način kot so pravila za financiranje in državno pomoč.

3.5.4 Leta 2006 sta EIB in EIS podpisala sporazum o sodelovanju, ki omogoča zlasti kombinacije kreditnih linij EIB in garancij EIS za inovativna mala in srednje velika podjetja. Takšne dejavnosti se bodo verjetno dodatno razvijale, zlasti v okviru pobude JEREMIE.

V Bruslju, 11. julija 2007

Predsednik

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Dimitris DIMITRIADIS

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o zaposlovanju prednostnih kategorij (lizbonska strategija)

(2007/C 256/18)

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 14. septembra 2006 (potrjeno 26. oktobra 2006) sklenil, da bo v skladu s členom 31 poslovnika in v okviru dela EESO po zaposilu Evropskega sveta z dne 23. in 24. marca 2006 pripravil informativno poročilo o naslednji temi: *Zaposlovanje prednostnih kategorij (lizbonska strategija)*.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 15. marca 2007 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika to informativno poročilo preoblikuje v mnenje na lastno pobudo.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela na tem področju, je mnenje sprejela 18. junija 2007. Poročevalec je bil g. GREIF.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 437. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2007 (seja z dne 12. julija) s 122 glasovi za in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Sklepi in priporočila

1.1 V mnenju je obrazloženo, da ambiciozni lizbonski cilji niso bili popolnoma doseženi s kvantitativnega vidika, pri čemer je treba omeniti izrazite razlike med državami, ki jih je treba vedno upoštevati. Tudi na področju kakovosti zaposlovanja se kažejo nasprotja. Na eni strani obstajajo pozitivni primeri najboljših praks v politiki zaposlovanja posameznih držav članic, ki jih je treba po mnenju EESO v prihodnosti bolj sistematično zbirati in ocenjevati, na drugi strani pa se je treba po vsej EU soočiti z neprijetnimi dejstvi:

— čeprav delovna mesta po vsej EU večinoma ostajajo standardna delovna razmerja, pa je mogoče opaziti naslednje: v

zadnjih letih je še posebej pri ženskah prišlo do povečanja zaposlenosti zlasti zaradi povečanja zaposlitev s polovičnim delovnim časom, še vedno izredno primanjkuje ustreznih delovnih mest za starejše delavce, zlasti pri mladih močno naraščajo netipične (nestandardne) oblike zaposlovanja in nekatere med njimi so brez ustreznega pravnega in socialnega varstva;

— možnosti prikrajšanih skupin za vključevanje na trg dela so se le malo izboljšale (kar kaže nespremenjeno visoka stopnja dolgotrajne brezposelnosti, razmeroma visoka stopnja

brezposelnosti, zlasti med mladimi in manj usposobljenimi, in nizka stopnja zaposlovanja, zlasti med starejšimi); tudi za socialno izključene skupine so razmere na trgu dela še vedno izredno težavne.

1.2 Na podlagi tega je po mnenju EESO treba pri aktualnih razpravah o fleksi-varnosti vztrajati pri tem, da je treba vse splošne opredelitve ter ukrepe za prilagodljivost podjetij in delavcev vztrajno povezovati z visoko socialno varnostjo, aktivno politiko trga dela, izobraževanjem, nadaljnjim usposabljanjem ter dostopom do socialnih storitev.

1.3 EESO poziva k temu, da se v okviru nacionalnih socialnih politik in politik zaposlovanja, ki se nanašajo na prednostne skupine na trgu dela, omenjene v tem mnenju, da večji poudarek na:

- ukrepe za spodbujanje vključevanja mladih na trg dela, da se jim ponudi prvo delovno mesto, ki ima obete za prihodnost;
- okrepljeno odpravljanje številnih obstoječih oblik diskriminacije in zapostavljenosti zaradi starosti, spola, invalidnosti ali etnične pripadnosti, zlasti na področju dostopa do izobrazbe in trga dela ter trajne zaposlitve;
- izboljšanje varnosti zaposlitve in preprečevanje „negotovosti“, med drugim z zagotavljanjem, da brezposelni niso prisiljeni sprejeti dela, ki ne nudi varnosti, bojem proti delu na črno in onemogočanjem izkoriščanja delavcev, zaposlenih za določen čas;
- ukrepe za izboljšanje kakovosti delovnih mest in zaščito delavcev pred diskriminacijo;
- povečanje naložb v kakovost delovnih mest in delovne pogoje, prilagojene starejšim;
- naložbe na področju izobraževanja, nadaljnega usposabljanja in vseživljenjskega učenja ter odpravo obstoječega razkoraka med razpoložljivimi kvalifikacijami in povpraševanjem po njih na trgu dela;
- posodobitev in izboljšanje socialne varnosti nestandardnih oblik zaposlitve, kjer je to potrebno;
- odpravljanje segmentacije na trgu dela glede na spol, zlasti z učinkovitimi ukrepi za usklajevanje poklicnega in družinskega življenja (še posebej z razvojem obsežnih storitev otroškega varstva in različnih oblik podpore za ljudi, ki potrebu-

jejo nego, in njihove družine, na primer ustanov, ki zagotavljajo oskrbo 24 ur na dan);

- odpravljanje ovir za osebe z vzgojnovarstvenimi odgovornostmi pri (ponovnem) vstopu na trg dela in trajni zaposlitvi ter spodbudam za večjo udeležbo očetov pri vzgojnovarstvenih nalogah;
- razvoj ustreznih spodbud in podpore podjetjem za povečanje zaposlovanja mladih in starejših delavcev s posebej velikimi težavami na trgu dela.

1.4 Poleg tega so potrebni posebni ukrepi za socialno izključene skupine:

- oblikovanje prehodnih trgov dela z ustreznimi spodbudami za podjetja, da zaposlijo več ljudi, in obenem podpora delavcem pri premagovanju težav, ki povzročajo njihovo socialno izključenost (pri čemer se je treba izogibati neželenim stranskim učinkom in izkrivljanju konkurence);
- pobude zaposlovanja na neprofitnem področju, zlasti v javnem sektorju, imajo pri tem pomembno vlogo. V okviru proračuna politike trga dela je treba zagotoviti ustrezne spodbude.

1.5 EESO poudarja, da bodo številne države članice za izvajanje prednostnih nalog, predlaganih v tem mnenju, morale povečati prizadevanja na področju politike zaposlovanja ter da je treba zagotoviti ustrezna proračunska sredstva zanje.

- Ukrepi aktivne politike trga dela na nacionalni in evropski ravni bodo dosegli le majhen uspeh, če v proračunskem načrtovanju držav članic ne bodo ustrezno upoštevani.
- EESO opaža, da v številnih državah obstaja velik razkorak med predlogi za pobude na področju politike trga dela – na primer v okviru njihovih nacionalnih načrtov reform – in proračunskimi sredstvi ⁽¹⁾.

- V nacionalnih akcijskih programih je treba bolj upoštevati pozitivne izkušnje posameznih držav in ustrezno izkoristiti ESS 2007-2013.

1.6 EESO je v zvezi s tem že večkrat poudaril, da ta proračunska sredstva zahtevajo ugodne makroekonomske razmere, v katerih mora biti poudarek na gospodarski politiki, usmerjeni v rast, da se premaga dolgotrajna šibka konjunktura ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Glej mnenje EESO z dne 17. maja 2006 o predlogu odločbe Sveta o smernicah za politike zaposlovanja držav članic, poročevalec: g. GREIF (UL C 195, 18.8.2006).

⁽²⁾ Glej Poročilo skupine na visoki ravni o prihodnosti socialne politike v razširjeni Evropski uniji, maj 2004.

1.7 V številnih državah članicah so socialni prispevki, ki so vezani na stroške dela, zrasli do ravni, ki lahko negativno vpliva na ustvarjanje delovnih mest. V nekaterih primerih je lahko vstop v delovno razmerje nepriljubljen zaradi majhne razlike med zaslužkom po obračunu davkov in višino socialnih prejemkov. Takšne „pasti brezposelnosti“ je treba preprečevati, ne da bi pri tem ogrozili finančno varnost socialnih sistemov. EESO se v zvezi s tem strinja s priporočili skupine na visoki ravni o prihodnosti socialne politike v razširjeni Evropski uniji, da je treba osnovo za financiranje sistemov socialne varnosti razširiti in s tem bolj enakomerno porazdeliti dajatve na vse proizvodne dejavnike, da se razbremeni delovna sila ⁽³⁾.

1.8 Glede prihodnjega pregleda smernic za politiko zaposlovanja v letu 2008 EESO meni, da je treba na več področjih, navedenih v tem mnenju, odločneje določiti prednostne naloge in predlagati konkretnije ukrepe.

- V zvezi s tem se EESO zavzema za bolj obvezujoče cilje na evropski ravni, da bo za države članice določen jasen okvir z nedvoumnimi obveznostmi. EESO meni, da mora imeti Komisija močnejšo vlogo pri nadzoru nad izvajanjem strategije zaposlovanja v državah članicah.
- Poleg tega se EESO zavzema za dodatno izboljšanje ciljev, zlasti pri zaposlovanju mladih, odpravljanju brezposelnosti mladih (npr. skrajšanje šestmesečnega obdobja iskanja zaposlitve ali učnega mesta, po katerem se mladim omogoči nov začetek), krepitvi enakopravnosti, spodbujanju invalidov in vključevanju priseljencev.
- EESO želi s tem doseči, da bodo nacionalni programi reform na področju politike zaposlovanja v prihodnosti bolj ambiciozni ter da bo prišlo do izboljšanja kakovosti glede časovne razporeditve, odgovornosti, zavezanosti in financiranja. V zvezi s tem EESO poziva, da se preučijo konkretni cilji za zagotavljanje ustreznih proračunskih sredstev za ukrepe aktivne politike trga dela v posameznih državah članicah.

EESO bo v ločenem mnenju podrobneje obravnaval prilagoditve smernic za politiko zaposlovanja od leta 2009, ki so orisane v tem mnenju.

2. Ozadje mnenja

2.1 Evropski svet je v sklepah z dne 23. in 24. marca 2006 EESO zaprosil, da pred spomladanskim vrhom 2008 „predloži zbirno poročilo o dejavnostih v podporo partnerstvu za delovna

⁽³⁾ Prav tam.

mesta in rast“ in se pri tem med drugim osredotoči na „povečanje zaposlovanja prednostnih kategorij“. EESO je pripravil mnenje na lastno pobudo in vanj vključil strokovno znanje nacionalnih ekonomsko-socialnih svetov.

2.2 EESO nenehno poudarja, da okrepitev konkurenčnosti in trajnostna gospodarska rast v okviru lizbonske strategije nista cilja sama po sebi, temveč naj bi pripomogli tudi k zmanjšanju visoke brezposelnosti v EU, doseganju polne zaposlenosti, postavljanju sistemov socialne varnosti na trdnejšo osnovo in zagotavljanju zaščite pred socialno izključenostjo ⁽⁴⁾.

2.3 V zvezi s tem naj bi na področju politike zaposlovanja lizbonska strategija dala nov zagon evropski strategiji zaposlovanja ter s tem povečala zaposlovanje in izboljšala kakovost dela. Cilj lizbonske strategije ni le več delovnih mest, temveč tudi izboljšanje kakovosti delovnih mest. Naložbe v človeški kapital, raziskave, tehnologijo in inovacije imajo zato enak prednostni pomen kot ukrepi na področju trga dela in strukturne politike ⁽⁵⁾.

2.4 EESO se bo pri analizi trendov na evropskem trgu dela in pri političnih priporočilih osredotočil na ciljne skupine, v zvezi s katerimi je Svet večkrat pozval države članice, da uvedejo posebne ukrepe za:

- izboljšanje razmer mladih na trgu dela in bistveno zmanjšanje brezposelnosti med mladimi;
- uresničitev strategij aktivnega staranja, da bodo imeli starejši ljudje možnost dlje ostati v poklicnem življenju;
- odločno spodbujanje zaposlovanja žensk ter zagotovitev boljšega usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja za moške in ženske;
- boljše vključevanje invalidov na trg dela in spodbujanje njihove trajne zaposlitve;
- izboljšanje zaposlovanja in možnosti na trgu dela za priseljence in etnične manjšine.

2.5 EESO bo za vsako od teh ciljnih skupin predlagal preventivne in aktivne ukrepe za (ponovno) vključevanje, ki jih je treba v okviru politike trga dela in zaposlovanja v državah članicah bolj upoštevati. Obravnaval bo tudi socialno izključene skupine, ki pogosto niso vključene v trg dela. Na podlagi tega bo opredelil politična priporočila, med drugim v zvezi s smernicami za politiko zaposlovanja, ki jih je treba pregledati do spomladanskega vrha 2008.

⁽⁴⁾ Glej tudi raziskovalno mnenje EESO z dne 13. septembra 2006 o kakovosti delovnega življenja, produktivnosti in zaposlovanju v povezavi z globalizacijo in demografskimi spremembami, poročevalka: ga. ENGELEN-KEFER, (UL C 318, 23.12.2006).

⁽⁵⁾ Glej med drugim mnenje EESO na lastno pobudo z dne 9. februarja 2005 o politiki zaposlovanja: vloga EESO po širitvi in z vidika lizbonskega procesa, poročevalec: g. GREIF (UL C 221, 8.9.2005).

3. Stopnja zaposlenosti, brezposelnost in zaposlovanje – pregled stanja ⁽⁶⁾

3.1 Leta 2005 in 2006 je v EU prvič po letu 2001 prišlo do opazne rasti zaposlovanja in občutnega upada brezposelnosti (z 9,0 % leta 2004 na 7,9 % leta 2006). Stopnja zaposlovanja žensk je z 0,6-odstotno rastjo močneje odstopala od stagnacije preteklih let kot stopnja zaposlovanja moških. Ta razveseljiv trend se leta 2007 nadaljuje ⁽⁷⁾.

3.2 Kljub temu pa je treba priznati naslednje:

- napredek pri uresničevanju lizbonskih in stockholmskih vmesnih ciljev je počasen in cilji leta 2005 niso bili doseženi: niti 67-odstotna splošna stopnja zaposlenosti (2005: 63,8 %) niti 57-odstotna stopnja zaposlenosti pri ženskah (2005: 56,3 %). Vse bolj jasno postaja, da ciljev za leto 2010 ne bodo dosegle niti številne države članice niti Skupnost kot celota;
- čeprav so povsod v EU zaposlitve s polnim delovnim časom še vedno prevladujoča oblika zaposlovanja, je rast zaposlovanja – zlasti pri ženskah – predvsem posledica več zaposlitve s polovičnim delovnim časom (kar se jasno kaže v manjši rasti – v nekaterih državah celo upadu – ekvivalentov polnega delovnega časa);
- v zadnjih letih je najizrazitejša rast zaposlovanja starejših. Kljub temu je tudi stopnja zaposlenosti starejših precej nižja od ciljne stopnje (letno povprečje 2005 pri starostni skupini 55-64 let le 42,5 %). Samo 9 držav članic je doseglo cilj 50 % (velike razlike med ženskami in moškimi: cilj pri moških dosežen v 17, pri ženskah pa le v 4 državah: skandinavske države in Estonija);
- povprečna stopnja brezposelnosti mladih v državah EU 25 je leta 2005 še vedno znašala 18,5 %, kar je približno dvakrat toliko, kot znaša skupna stopnja brezposelnosti;
- kljub splošnemu izboljšanju v številnih državah članicah, zlasti v tistih z visoko stopnjo brezposelnosti, je brezposelnost v EU pri skoraj 8 % še vedno visoka in je v nekaterih državah celo narasla;
- regionalne razlike v stopnji brezposelnosti so v nekaterih državah članicah (zlasti ob upoštevanju ekvivalentov polnega delovnega časa) še naprej velike. Število ljudi, ki danes živijo v regijah EU 27 s stopnjo brezposelnosti, višjo od 15 %, je s širitvijo EU opazno naraslo;

— za socialno izključene skupine so razmere na trgu dela še vedno izredno težavne.

Ob upoštevanju opisanih trendov na trgu dela je pot do ambicioznih lizbonskih ciljev zaposlovanja kljub delnemu napredku še vedno dolga.

3.3 Na to dodatno vplivajo trendi v zaposlovanju – z zelo raznolikim obsegom med posameznimi državami in sektorji – ki kažejo naslednje značilnosti in težnje:

- možnosti prikrajšanih skupin za vključevanje na trg dela so se le malo izboljšale (kar kaže nespremenjeno visoka dolgotrajna brezposelnost, razmeroma visoka stopnja brezposelnosti, zlasti med mladimi in manj usposobljenimi, in nizka stopnja zaposlovanja, zlasti med starejšimi);
- čeprav so standardna delovna razmerja v EU še vedno prevladujoča oblika zaposlovanja, podatki kažejo veliko povečanje netipičnih (nestandardnih) oblik zaposlovanja, ki so v nekaterih primerih brez zadostnega pravnega in socialnega varstva. Splošni delež zaposlitev za določen čas narašča, pri čemer so nadpovprečno prizadeti mladi. Izrazito narašča tudi pogodbeno delo, začasno delo, navidezna samozaposlenost ⁽⁸⁾, kratkoročno zaposlovanje in zaposlovanje s slabimi socialnovarstvenimi prejemki, vendar se razmere med državami članicami razlikujejo. Negotovost zlasti v prikrajšanih skupinah na splošno narašča. Takšne oblike zaposlovanja lahko imajo vlogo „mostu“ do standardnega trga dela samo, če se ljudje sami odločijo zanje in če nudijo določeno varnost;
- v številnih državah članicah se je povečala negotovost zaposlitve predvsem med manj usposobljenimi delavci, zlasti tistimi, ki predčasno opustijo šolanje, in osebami brez poklicne izobrazbe. Zaradi neuravnoteženosti med razpoložljivimi kvalifikacijami in povpraševanjem po njih sta vstop na trg dela in vrnitev na delo po obdobju brezposelnosti posebej težka;
- osebe z vzgojnovarstvenimi odgovornostmi še vedno težko najdejo stabilno in zadovoljivo zaposlitev;
- invalidi še vedno v veliki meri sodijo v skupino ljudi, izključenih s trga dela. Najnovejši evropski podatki kažejo, da je zaposlenih samo 40 % invalidov. Še bolj zaskrbljujoči so podatki o težkih invalidih;

⁽⁶⁾ Glej različne grafikone v Prilogi I.

⁽⁷⁾ Employment in Europe 2006 (Zaposlovanje v Evropi v letu 2006).

⁽⁸⁾ Glej zeleno knjigo o *posodabljanju delovnega prava za soočanje z izzivi 21. stoletja*, COM(2006) 708 konč.

- poleg tega je veliko oseb, ki so marginalizirane zaradi zasvojenosti, prezadolženosti ali brezdomstva in jih je treba vključiti v trg dela s pomočjo posebnih socialnih ukrepov;
- delovni pogoji in možnosti na trgu dela so za priseljence in ljudi s priseljenkim ozadjem v večini držav članic bolj negotovi kot za ostalo prebivalstvo. Pri tem je treba posebno pozornost posvetiti Romom, ki so s priključitvijo Romunije in Bolgarije postali največja manjšina v Evropi in katerih položaj na trgu dela (v določenih primerih s 70- do 90-odstotno stopnjo brezposelnosti) je zaradi različnih razlogov posebej zaskrbljujoč. EESO bo to temo obravnaval v ločenem mnenju na lastno pobudo.

3.4 Rast neformalnega sektorja z negotovimi pogoji zaposlovanja in pogosto nizkim dohodkom predstavlja tveganje, da bodo skupine, ki jim ne uspe prehod na formalni trg dela, dolgoročno zaposlene pod ravno dejanske usposobljenosti (dequalifikacija). Ta trend, ki ga je težko izmeriti, predstavlja veliko negotovost za neposredno prizadete ter poleg tega povzroča veliko izgubo davčnih prihodkov in nenazadnje ogroža trajnost proizvodne zmogljivosti v EU.

4. Oblikovanje okvira za rast ter več in boljša delovna mesta

4.1 Že leta prevladujejo evropska politična priporočila, v skladu s katerimi naj bi bile za probleme na trgu dela krive strukturne težave trga dela. Številne države članice so se pri politiki zaposlovanja enostransko osredotočile na zmanjševanje standardov delovnega prava, poostritev pogojev za izplačevanje denarnih nadomestil, zmanjšanje socialnih storitev in povečanje prilagodljivosti delovnih razmerij.

4.2 Veliko držav pa ni zadostno izvedlo ukrepov aktivne politike trga dela, kot so npr. spodbujanje zaposljivosti, odpravljanje pomanjkanja kvalifikacij in programi za vključevanje prikrajšanih skupin na trg dela, čeprav je nekaj držav izdatke na tem področju od leta 1995 povečalo. V večini držav (za katere obstajajo podatki) se je v zadnjih letih delež „aktivnih“ izdatkov za politiko trga dela („pasivna“ in „aktivna“ podpora) v primerjavi s skupnimi izdatki celo znižal. Izredno pomembno je, da se za ukrepe aktivne politike trga dela zagotovijo sredstva, ki bodo ustrezala izzivom, ter hkrati okrepi učinkovitost ukrepov na področju politike trga dela in zagotovi njihova osredotočenost na posamezno ciljno skupino.

4.3 EESO je v zvezi s tem že večkrat opozoril, da so ukrepi v okviru politike trga in strukturne reforme nenazadnje uspešni samo v ugodnih makroekonomskih razmerah, v katerih je poudarek na premagovanju dolgotrajno šibke konjunkturo in

zagotavljanju trajne rasti (⁹). Za to pa se je treba na nacionalni ravni in ravni EU zavezati gospodarski politiki, usmerjeni v rast, z ustreznimi monetarnimi, proračunskimi in gospodarskimi pogoji:

- Evropska centralna banka bi morala v skladu s svojimi pooblastili iz Pogodbe v primerih zagotovljene stabilnosti cen prispevati h gospodarski rasti in večanju števila delovnih mest. Število delovnih mest bo močno naraslo šele ob trajni gospodarski rasti, višji od srednjeročne rasti produktivnosti;
- treba je izkoristiti razširjen manevrski prostor v okviru reformiranega pakta stabilnosti in rasti, da se državam članicam omogoči odziv na gospodarske razmere ter proračunsko svobodo za socialno sprejemljive strukturne reforme in ustrezno visoke javne naložbe.

lizonski cilji nakazujejo smer, v katero se morajo stekati naložbe: v gradnjo komunikacijske in prometne infrastrukture, varstvo podnebja, raziskovalne in razvojne pobude, obsežno varstvo otrok, spodbujanje izobraževanja in usposabljanja, aktivno politiko trga dela in kakovost delovnih mest. Pri tem morajo biti nacionalni programi reform oblikovani tako, da bodo skupaj tvorili vseevropsko usklajen program za krepitev gospodarske dinamike, h kateremu bodo prispevali vsi akterji na nacionalni ravni in ravni EU.

5. Učinkovit boj proti brezposelnosti mladih

5.1 Brezposelnost mladih še vedno sodi med pereče probleme v EU. V vseh državah članicah je višja od skupne stopnje brezposelnosti, v večini držav pa vsaj dvakrat višja od celotne brezposelnosti. V nekaterih državah EU 15 in v številnih novih državah članicah je stanje še slabše. Negotovost zaposlitve je v številnih državah članicah večja tudi v segmentu višjih kvalifikacij.

5.2 Vstop na trg dela se vse pogosteje odvija prek alternativnih oblik zaposlovanja, ki imajo v nekaterih primerih veliko bolj negotove delovne in socialne pogoje. Meje med delom v formalnem in neformalnem sektorju so vse bolj zabrisane. Za določene skupine mladih, na primer tiste, ki so manj usposobljeni, imajo priseljenko ozadje ali pa prihajajo iz prikrajšanih slojev prebivalstva, je prehod v redno zaposlitev vse težji. Vedno večje je tveganje, da ostanejo ujeti na robu delovnega prebivalstva, zlasti v primerih, ko se pojavlja več teh značilnosti hkrati.

⁽⁹⁾ Glej med drugim mnenje EESO z dne 11. decembra 2003 o osnovnih značilnostih gospodarske politike 2003-2005, poročevalec: g. DELAPINA (UL C 80, 30.3.2004) in mnenje EESO z dne 17. maja 2006 o predlogu odločbe Sveta o smernicah za politike zaposlovanja držav članic, poročevalec: g. GREIF (UL C 195, 18.8.2006).

5.3 Gre za to, da bi po možnosti vsi mladi dobili gotovo perspektivo za prihodnost. To vprašanje ima tudi demografski vidik. Ekonomski položaj mladih močno vpliva na pripravljenost za ustvarjanje družine. V zvezi s tem je treba pozdraviti dejstvo, da Komisija v spomladanskem poročilu poleg nadaljnjih izboljšav kvalifikacij zahteva okrepitev aktivnih ukrepov v okviru politike trga dela ter posebej poziva k bistveno zgodnejši podpori mladih iskalcev dela in odpravi strukturnih težav pri prehodu iz izobraževanja v zaposlitev.

5.4 Dobri primeri za to so preizkušeni modeli nekaterih držav članic (Nemčija, Avstrija, delno Nizozemska), ki vsebujejo poklicno usmerjene sisteme usposabljanja glede na potrebe podjetij in pouk v šoli. Številne študije poudarjajo kakovost t.i. „dualne organizacije poklicnega usposabljanja“ in ji pripisujejo velike zasluge za lažji prehod iz šole v poklic ter s tem za manjše razlike med brezposelnostjo mladih in splošno stopnjo brezposelnosti.

5.5 Aktivni in preventivni ukrepi na področju izobraževanja in usposabljanja za izboljšanje možnosti za zaposlitev mladih so ⁽¹⁰⁾:

- zagotavljanje visokokakovostnih kvalifikacij od začetnega usposabljanja do poklicnega usposabljanja in učenja ob delu, da lahko posamezniki čim lažje vstopijo na trg dela in na njem neprekinjeno ostanejo, pri tem pa mora sodelovati tako država kot tudi samo gospodarstvo;
- zgodnja aktivna podpora mladih iskalcev učnih mest in zaposlitve (če je mogoče že po 4 mesecih), posebni programi ter individualna podpora in usposabljanje za vključevanje problematičnih skupin, na primer dolgotrajno brezposelnih mladih ter tistih, ki predčasno prekinajo šolanje ali prakso, med drugim s pomočjo občeskih koristnih projektov zaposlovanja in podpore izobraževanja;
- razvoj obsežnega in enostavno dostopnega poklicnega svetovanja in mest za informiranje mladih žensk in moških na vseh ravneh izobraževanja; ustrezno izboljšanje kakovosti in ustrezni človeški viri v borzah dela;
- odprava obstoječega razkoraka med razpoložljivimi kvalifikacijami in povpraševanjem po njih na trgu dela; krepitev učinkovitosti sistemov osnovnega šolstva (med drugim zmanjšanje števila oseb, ki predčasno opustijo šolanje, boj proti nepismenosti) ter izboljšanje prehajanja med poklicnim

⁽¹⁰⁾ Glej mnenje EESO z dne 26. oktobra 2005 o sporočilu Komisije Svetu o evropskih politikah, ki zadevajo mlade – obravnavanje skrbi mladih v Evropi – izvajanje Evropskega pakta za mlade in spodbujanje dejavnega državljanstva, poročevalka: ga. VAN TURNHOUT (UL C 28, 3.2.2006); Sporočilo Komisije — socialna agenda (z dne 13. julija 2005), poročevalka: ga. ENGELLEN-KEFER (UL C 294, 25.11.2005); Predlog sklepa Sveta o smernicah politike zaposlovanja držav članic, v skladu s členom 128 Pogodbe ES (z dne 31. maja 2005), poročevalec: g. MALOSSE (UL C 286, 17.11.2005).

izobraževanjem in nadaljnjim usposabljanjem; odprava segregacije glede na spol pri poklicnem svetovanju;

- uvedba ukrepov, ki bodo zagotovili, da bodo zaposlitve za določen čas in negotova delovna mesta med mladimi ostala pojav prehodne narave.

6. Izboljšane perspektive vključevanja priseljencev

6.1 V večini držav članic se je le malo spremenilo na področju diskriminacije priseljencev in njihovih družinskih članov na trgu dela. Še vedno so v prevelikem številu zastopani v panogah z nizkimi plačami in slabimi delovnimi pogoji, tveganje, da postanejo brezposelni, je zanje veliko večje, veliko pa jih ostaja ujetih v delovnih razmerjih, ki so manj gotova in za katera je značilno visoko zdravstveno tveganje, pomanjkljiva varnost in (v posameznih državah) slaba zaščita v okviru kolektivnih pogodb.

6.2 Posebej zaskrbljujoče je „dedovanje“ tega slabega položaja na trgu dela z ene generacije priseljencev na drugo, tudi zaradi hude zapostavljenosti pri šolanju. Mladi s priseljskim ozadjem v večini držav članic sodijo v skupine z najbolj negotovimi zaposlitvami in največjim tveganjem, da bodo potisnjeni na rob formalnega trga dela.

6.3 EESO je že večkrat izrazil mnenje, da je migracija delovne sile prav ob upoštevanju demografskega razvoja v EU nujna, ter navedel pozitivne primere v številnih državah članicah, na primer v Španiji in na Irskem. Vendar mora biti ta vedno usklajena z vidiki politike vključevanja posamezne države članice, zlasti na področju zaposlovanja ⁽¹¹⁾. Razmere priseljevanja se med državami članicami močno razlikujejo, podobno kot sprejeti ukrepi politike vključevanja, npr. v politiki zaposlovanja in izobraževanja. Države članice se morajo posebej posvetiti razmeram prosilcev za azil, ki so pogosto izrazito zapostavljeni.

6.4 Prednostne naloge za izboljšanje vključevanja priseljencev:

- posebej se je treba posvetiti (pred)šolski pomoči posameznikom in zgodnjim naložbam v jezikovna znanja in poklicne kvalifikacije, preprečevati zapostavljenost pri vstopu na trg dela (zlasti s čim zgodnejšim odpravljanjem jezikovnih ovir) ter olajšati priznavanje izobrazbe priseljencev, pridobljene v tujini;

⁽¹¹⁾ Mnenje EESO z dne 10. decembra 2003 o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o priseljevanju, integraciji in zaposlovanju, poročevalec: g. PARIZA CASTAÑOS (UL C 80, 30.3.2004).

- krepitev vključevanja v celotni socialni politiki in politiki trga dela (npr. izboljšanje medkulturnih veščin v uradih in borzah dela ter podpiranje podjetij, zlasti MSP); ustrezna evropska in nacionalna sredstva za ukrepe spodbujanja vključevanja;
- odprava institucionalnih ovir in diskriminacije pri dostopu do trga dela v državah članicah (npr. skrajšanje čakalnih dob za pridobitev delovnih dovoljenj, zlasti za prosilce za azil⁽¹²⁾) in preprečevanje dumpinga plač ob hkratni krepitvi perspektiv vključevanja v evropski imigracijski politiki (preprečevanje imigracijske politike, ki otežuje vključevanje tako, da spodbuja začasno migracijo ter s tem negotove oblike zaposlovanja in marginalizacijo);
- več podatkov o povezavi med priseljenkim ozadjem in segregacijo ter o diskriminaciji na trgu dela⁽¹³⁾;
- preventivni ukrepi in sankcije ter partnerstva med socialnimi partnerji in javnimi oblastmi na nacionalni ravni za zatiranje dela na črno, socialnega dumpinga in izkrivljanja konkurence, zlasti v zvezi s čezmejnim gibanjem delovne sile.

7. Izkoriščanje možnosti za zaposlovanje starejših

7.1 Glavni odziv na demografski izziv je lahko le usmerjena politika rasti in povečanje zaposlenosti. Potreben potencial delovne sile je na voljo. Toda potencial zaposlovanja starejših delojemalcev (+55) je povsod v EU še vedno nezadostno izkoriščen.

7.2 Tveganje dolgotrajne brezposelnosti s starostjo izredno hitro narašča. V EU 25 je povprečna dolgotrajna brezposelnost starejših (50-64) več kot 60-odstotna. Ob upoštevanju tega je treba poskrbeti, da bodo imeli starejši delavci resnično možnost, da najdejo delo in ostanejo dlje zaposleni.

7.3 Glavni razlogi za predhodno zapuščenje poklicnega življenja so poslabšanje zdravja zaradi obremenjujočih delovnih pogojev, zelo intenzivno delo, prezgodnje odpuščanje starejših delavcev, pomanjkljiva poklicna usposobljenost in pomanjkanje možnosti za (ponovno) zaposlitev. Prizadevanja, da bi stopnjo

⁽¹²⁾ Glej mnenje EESO z dne 28. novembra 2001 o predlogu direktive Sveta glede minimalnih norm za sprejem prosilcev za azil v državah članicah, poročevalec: g. MENGOZZI (UL C 48, 21.2.2002) (op. prev.: dokument ni preveden v slovenščino).

⁽¹³⁾ Eurostat trenutno pripravlja ad-hoc modul o zaposlovanju priseljencev in njihovih potomcev, ki naj bi bil uporabljen pri zbiranju podatkov za leto 2008. Namen modula je, da bi raziskava evropske delovne sile bolje upoštevala osebe s priseljenkim ozadjem.

zaposlovanja starejših povečali zlasti s spremembami sistemov dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki bi povzročile poslabšanje pogojev dostopa in upravičenosti, niso prava rešitev.

7.4 Samo zavestna politika „aktivnega staranja“, ki vključuje obsežne možnosti udeležbe v nadaljnjem usposabljanju in vseživljenjskem učenju, lahko pripomore k trajnostnemu povečanju stopnje zaposlovanja starejših. Uspešni modeli v skandinavskih državah (zlasti celotni sklop ukrepov v okviru nacionalnega akcijskega programa za starejše na Finskem) so socialno sprejemljivi zgledi za to, kako je mogoče z vključevanjem socialnih partnerjev ustvariti delujoč trg dela za starejše z izredno stabilnim zaposlovanjem ter visoko delovno sposobnostjo in zaposlenostjo starejših.

7.5 Ključni elementi sistematične preusmeritve v svet zaposlovanja, prilagojen starejšim⁽¹⁴⁾:

- izčrpno svetovanje in podpiranje iskalcev zaposlitve ter proaktivna podpora pri posredovanju dela (npr. subvencionirano zaposlovanje, pomoč pri poklicnem vključevanju, obče koristni socialni projekti) in, kjer je to potrebno, rehabilitacijski ukrepi za dolgotrajen ponovni vstop na trg; ustrezna sredstva za aktivno politiko trga dela, ki bodo borzam dela omogočila dolgoročno načrtovanje;
- oblikovanje socialno sprejemljivih pobud za poznejšo upokožitev in – kjer je izvedljivo – razvoj privlačnih modelov za netežaven prehod s poklicnega življenja v pokoj znotraj javnih pokojninskih sistemov (npr. nadaljnji razvoj dela starejših za polovični delovni čas);
- ukrepi, katerih cilj je, da bi bili delavci fizično in psihično sposobni ostati dlje v poklicnem življenju, zlasti z zmanjšanjem pritiska po večji učinkovitosti na delovnem mestu in prilagoditvijo delovnih mest za starejše zaposlene (npr. pobude za razvoj varovanja zdravja na delovnem mestu, splošno dostopni programi v podjetjih za spodbujanje zdravja in preprečevanje bolezni ter za varstvo delavcev);
- večja udeležba starejših pri usposabljanju (kampanja za usposabljanje 40+, pobude za izboljšanje sodelovanja pri dodatnem usposabljanju znotraj podjetij, zlasti manj usposobljenih zaposlenih);

⁽¹⁴⁾ Mnenje EESO z dne 15. decembra 2004 o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Povečati zaposlenost starejših delavcev in odložiti odhod s trga dela, poročevalec: g. DANTIN (UL C 157, 28.6.2005).

— ukrepi za krepitev ozaveščenosti v zvezi s starejšimi delavci (priznavanje vrednosti izkušenj ter prenos znanj in spretnosti, pridobljenih v poklicnem življenju, na mlajše delavce) ter svetovanje in podpora za podjetja, zlasti MSP, pri dolgoročnem kadrovskem načrtovanju in razvoju organizacije dela, ki je prilagojena starejšim.

8. Napredek pri zaposlovanju žensk

8.1 Čeprav se je formalna usposobljenost žensk v zadnjih 30 letih bistveno izboljšala, na trgu dela še zdaleč nimajo enakih možnosti. Ženske v veliki meri še vedno delajo v tradicionalnih storitvenih sektorjih in industrijskih sektorjih, v katerih že od nekdaj dela veliko žensk. Ženske imajo bistveno manjše možnosti za izkoriščanje svoje izobrazbe na delovnem mestu. Usklajevanje poklicnega in družinskega življenja je zanje še vedno neprimerljivo težje izvedljivo kot za moške.

8.2 Delež zaposlitev s polovičnim delovnim časom je v vseh starostnih skupinah žensk višji kot pri moških. Porast zaposlitev za polovični delovni čas je treba pozdraviti, kadar se oseba zanj odloči sama in pod pogojem, da ne vodi v slepo ulico na področju plač in možnosti na trgu dela. Vendar zaposlitev s polovičnim delovnim časom v večini držav članic ostaja glavni dejavnik segmentacije trga dela glede na spol.

8.3 V skoraj vseh poklicnih skupinah še vedno obstaja velika razlika med dohodkom žensk in moških ne glede na status na trgu dela. Dolgotrajnejše prekinitve dela zaradi vzgojnovarstvenih odgovornosti in nege posebej negativno vplivajo na možnosti napredovanja, dohodek in socialne pravice. Medtem ko lahko moški s staranjem računajo na progresivno rast dohodka, pa dohodki žensk stagnirajo v tistih starostnih skupinah, v katerih ženske zaradi otrok prekinajo z delom ali se odločijo za zaposlitev s polovičnim delovnim časom.

8.4 Zlasti Danska in Švedska dokazujeta, da so stvari lahko drugačne in da je „integracija načela enakosti spolov“ v politiki trga dela več kot le slogan. V teh državah so razlike v dohodkih veliko manjše, stopnja zaposlenosti žensk in ponudba otroškega varstva – zlasti za otroke, mlajše od 2 let – pa veliko višji kot v drugih državah članicah. Še en dober primer je Nizozemska, kjer je stopnja zaposlenosti žensk visoka, hkrati pa je visok tudi delež zaposlitev za polovični delovni čas, za katerega se ženske v veliki meri odločajo prostovoljno.

8.5 Ključni ukrepi za rešitev strukturnih težav pri zaposlovanju žensk ⁽¹⁵⁾:

⁽¹⁵⁾ Glej mnenje EESO z dne 13. septembra 2006 o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o načrtu za enakost med ženskami in moškimi 2006-2010, poročevalka: ga. ATTARD (UL C 318, 23.12.2006) in mnenje EESO z dne 29. septembra 2005 o revščini med ženskami v Evropi, poročevalka: ga. KING (UL C 24, 31.1.2006).

— ukrepi za odpravo obstoječe diskriminacije na trgu dela in strukturnih vzrokov za razlike dohodkov glede na spol, zlasti spodbujanje samostojne socialne varnosti žensk, še posebej z ukrepi za zmanjšanje kratkoročne, nezanesljive zaposlitve s polovičnim delovnim časom in za izboljšanje ureditve zaposlitve s polovičnim delovnim časom (npr. razširitev pravice do polovičnega delovnega časa za starše s pravico do vrnitve na polni delovni čas, izboljšanje vključevanja v programe za nadaljnje usposabljanje znotraj podjetij);

— obsežen razvoj splošno dostopnega in visokokakovostnega varstva predšolskih in šolskih otrok zunaj doma, ki je prilagojeno poklicnemu življenju in je cenovno dostopno; prispevki k učinkovitemu spodbujanju delitve vzgojnovarstvenih odgovornosti med partnerjema (zlasti s pobudami za povečanje udeležbe očetov);

— odprava ukrepov družinske politike z močnimi spodbudami za odhod iz poklicnega življenja oziroma dolgotrajne prekinitve dela, zaradi katerih se poslabšajo možnosti za sprejemljiv ponovni vstop v poklicno življenje; dodatek za starševski dopust ne sme negativno vplivati na dohodek, dodatno vzpodbujati odhoda žensk iz poklicnega življenja in povzročati novih ovir za delitev skrbi za otroka med partnerjema;

— ukrepi na področju politike trga dela za spodbujanje ponovnega vstopa v poklicno življenje po starševskem dopustu (npr. podpora pobudam za samozaposlitev) ter preprečevanje dequalifikacije in izgube dohodka (npr. prožni modeli za nadaljnje usposabljanje med starševskim dopustom ali nadaljnja zaposlitev s krajšim delovnim časom);

— družini prijazna organizacija delovnega časa (npr. možnost, da starši predšolskih in šolskih otrok sooblikujejo delovni čas, dogovor o delu na daljavo in zakonita pravica do prilagodljive organizacije delovnega časa za osebe z vzgojnovarstvenimi odgovornostmi).

9. Izboljšanje možnosti za invalide na trgu dela

9.1 Invalidi še vedno v veliki meri sodijo v skupino ljudi, izključenih s trga dela. Pri invalidih je večja verjetnost, da bodo na slabše plačanih delovnih mestih, poleg tega so podvrženi diskriminaciji v zvezi z dostopom do možnosti usposabljanja in poklicnega napredovanja. Glede na to, da je 15 % delovno aktivnega prebivalstva EU invalidov in da je stopnja zaposlenosti te skupine nizka, bi zvišanje stopnje zaposlenosti invalidov odločilno prispevalo k doseganju ciljev lizbonske strategije.

9.2 V zvezi s tem EESO pozdravlja dokument Komisije o vključevanju invalidnosti v evropsko strategijo zaposlovanja ⁽¹⁶⁾, kar je pozitivno izhodišče za razvoj vključevanja invalidov na trg dela, ter opozarja, da je vključevanje na trg dela najboljše sredstvo za odpravljanje socialne izključenosti. Odbor opozarja, da postane večina teh ljudi invalidnih v času poklicnega življenja, vendar le redki dobijo možnost, da se vrnejo na delovno mesto, prilagojeno njihovi invalidnosti. Pozitivna primera na tem področju sta stroga protidiskriminacijska zakonodaja v Veliki Britaniji, ki obsega mehanizme pritožb, ter danski model, ki povezuje prožnost trga dela z zadostno socialno varnostjo ter visoko stopnjo izobraževanja in usposabljanja.

9.3 Prednostni ukrepi za spodbujanje zaposlovanja invalidov ⁽¹⁷⁾:

- prilagoditev davčnih in socialnih sistemov, ki bo naredila zaposlitev in prehod v zaposlenost privlačno, npr. s socialnimi storitvami, ki so odvisne od zaposlitve (*in-work benefits*);

poleg tega bi morala biti po poskusnem obdobju na delovnem mestu možna vrnitev k uveljavljanju invalidske pokojnine;

- razvoj, izvajanje in podpiranje aktivnih programov trga dela (zlasti rehabilitacijski ukrepi) posebej za invalide ter ukrepi za olajšanje prehoda z zaščitene zaposlitve na standardni trg dela (npr. prilagoditev informativnih in komunikacijskih dejavnosti invalidnim iskalcem dela);
- oblikovanje delovnih mest, ki so primerna za invalide, in spodbujanje pozitivnih ukrepov zlasti za delavce, ki so postali invalidi v času poklicnega življenja; poleg tega je treba razmisliti o dodeljevanju dopustov, ki so kombinirani s poklicnim usposabljanjem, o prilagoditvi opisa delovnih nalog ali alternativnih delovnih nalogah;
- dodelitev dodatne podpore za invalidne delavce in socialno skrbstvo za invalide, da bodo lahko delavci, ki imajo invalidnega družinskega člana, nadaljevali z delom.

V Bruslju, 12. julija 2007

Predsednik

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁶⁾ EMCO/11/290605.

⁽¹⁷⁾ Glej mnenje EESO z dne 20. aprila 2006 o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o položaju invalidnih oseb v razširjeni EU: Evropski akcijski načrt 2006-2007, poročevalka: ga. GREIF (UL C 185, 8.8.2006) in raziskovalno mnenje EESO z dne 17. januarja 2007 o enakih možnostih za invalide, poročevalec: g. JOOST UL C 93, 27.4.2007.